

LUPAPÄÄTÖS
Nro 20/2014/1
Dnro PSAVI/4/04.08/2012
Annettu julkipanon jälkeen
12.3.2014

ASIA

Koneellinen kullankaivu Tankajokeen laskevan Iso-ojan nimettömällä latvahaaralla valtauksella R:No 9127, Sodankylä

LUVAN HAKIJA

Matti Tuohino
Nummentie 71 A 7
08100 Lohja

SISÄLLYSLUETTELO

HAKEMUS JA ASIAN VIREILLETULO	3
TOIMINTA JA SEN SIJAINTI	3
LUVAN HAKEMISEN PERUSTE	3
LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA	3
TOIMINTAA KOSKEVA LUPA JA ALUEEN KAAVOITUSTILANNE	3
TOIMINTA JA SEN PÄÄSTÖT	3
Toiminnanaloittamisluvan peruste ja vakuus	3
Kuvaus toiminnasta	4
Kiertovesialtaat	4
Polttoaineet	5
Energian käyttö	5
Liikenne	5
TOIMINTA-ALUE JA SEN YMPÄRISTÖ	5
Suojelukohteet	6
Tiedot vesistöstä	6
YMPÄRISTÖKUORMITUS	6
TOIMINNAN JA SEN VAIKUTUSTEN TARKKAILU	7
POIKKEUKSELLISET TILANTEET JA NIIHIN VARAUTUMINEN	7
LUPAHAKEMUKSEN KÄSITTELY	7
Lupahakemuksen täydennykset	7
Lupahakemuksesta tiedottaminen	7
Lausunnot ja muistutukset	7
Hakijan kuuleminen ja vastine	13
Vastine saamelaiskäräjien muistutukseen	14
Vastine lausunnon ja muistutuksen täydennyksistä	15
MERKINTÄ	16
ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU	17
KÄSITTELYRATKAISU	17
YMPÄRISTÖLUPARATKAISU	17
LUPAMÄÄRÄYKSET	17
Yleiset toimintaa koskevat määräykset	17
Määräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi	17
Häiriö- ja muut poikkeukselliset tilanteet	18
Tarkkailu ja raportointi	18
Toimet kaivukauden päätteeksi ja toiminnan lopettaminen	19
OHJAUS ENNAKOIMATTOMAN VAHINGON VARALLE	19
RATKAISUN PERUSTELUT	19
Käsittelyratkaisu	19
Ympäristölupa	20
Lupamääräysten perustelut	21
VASTAUS YKSILÖITYIHIN VAATIMUKSIIN	23
LUVAN VOIMASSAOLO	23
Päätöksen voimassaolo	23
Lupamääräysten tarkistaminen	23
Lupaa ankaramman asetuksen noudattaminen	24
PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO	24
Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus	24
Toiminnanaloittamislupa	24
Toiminnanaloittamisluvan perustelut	24
Vakuus toiminnanaloittamisluvan osalta ja sen arvioinnin perustelut	24
SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET	25
KÄSITTELYMAKSU	25
Ratkaisu	25
Perustelut	25
Oikeusohjeet	25
MUUTOKSENHAKU	26

HAKEMUS JA ASIAN VIREILLETULO

Matti Tuohino on 11.1.2012 Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon saapuneella hakemuksella hakenut ympäristölupaa koneelliseen kullankaivuun hakemussuunnitelmassa esitetyllä tavalla.

Hakija on pyytänyt 10.8.2012 aluehallintovirastoon saapuneella kirjeellä ympäristönsuojelulain 101 §:n mukaista oikeutta aloittaa toiminta muutoksenhausta huolimatta.

TOIMINTA JA SEN SIJAINTI

Koneellista kullankaivua on tarkoitus harjoittaa 4,5 hehtaarin suuruisella valtauksella Pikku-Pörriäinen, joka sijaitsee Metsähallituksen hallinnoimalla valtion maalla Loijakkokurussa Sodankylässä. Valtaus sijaitsee Tankajokeen laskevan Iso-ojan nimettömällä latvahaaralla.

LUVAN HAKEMISEN PERUSTE

Ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n 1 momentin 7 a) kohdan mukaisesti koneellisella kullankaivulla on oltava ympäristölupa.

LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Ympäristönsuojeluasetuksen 5 §:n 1 momentin 7 a) kohdan mukaisesti aluehallintovirasto ratkaisee koneellisen kullankaivun ympäristölupa-asian.

TOIMINTAA KOSKEVA LUPA JA ALUEEN KAAVOITUSTILANNE

Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt 29.4.2011 Matti Tuohinolle valtauskirjan koskien valtausta Pikku-Pörriäinen, jonka kaivosrekisterinumero on 9127. Valtauskirja on voimassa 31.12.2015 asti.

Alueella on voimassa oleva Pohjois-Lapin maakuntakaava 2007 ja valtausalueella käyttömerkintänä on metsätalousmaa. Lisäksi valtausalue sijoittuu Lokan tekojärveltä Vuotson kautta Purnumukkaan ulottuvalle matkailun vetovoima-alueelle, matkailun ja virkistykseen kohdealueelle. Maakuntakaavan merkinnän RM 1425 Tankavaara mukaisesti Tankavaaran aluetta kehitetään matkailullisesti etenkin kullankaivua esillä pitäen ja alueen kullankaivun historiaa ja merkitystä korostaen.

TOIMINTA JA SEN PÄÄSTÖT

Toiminnanaloittamisluvan peruste ja vakuus

Hakija on hakenut toiminnanaloittamislupaa siltä varalta, että hakijalle myönteisestä päätöksestä valitetaan Vaasan hallinto-oikeuteen. Hakija on esittänyt toiminnanaloittamisluvan vakuudeksi 1 000 euroa.

Kuvaus toiminnasta

Koneellinen kullankaivu käsittää enintään yhden kaivuyksikön, johon kuuluu tilanteesta riippuen 1–2 kaivinkonetta. Varsinainen tuotantokone on ympäripyörivä noin 2 tonnin minikaivinkone (moottorilapio). Tietyissä työvaiheissa käytetään tarvittaessa apuna suurempaa kaivinkonetta tai pusku-traktoria. Esimerkiksi, jos ilmenee tarve poistaa suuria määriä vaikeasti kaivettavia pintamaita tai maaperässä olevia suuria lohkarkeitä, käytetään tilapäisesti apuna naapurilta lainattavaa isompaa kaivinkonetta (8–20 tonnia). Pääasiassa tällaista isompaa konetta ei käytetä, vaan käyttötarve on kerran kesässä. Altaiden pohja imuroidaan tarvittaessa alipaineimurilla.

Alue on kuivaa kangasmetsää, jossa orgaanisperäistä pintamaata on vain muutama sentti. Jos mahdollista, tämä kerätään sivuun ja käytetään myöhemmin maisemoinnissa.

Työ aloitetaan paikallistamalla kultarikkaimmat paikat koekuoppien avulla. Kultaa löytyy todennäköisesti työnarvoisesti valtauksen pohjoispäästä ja kaivu tulee kohdistumaan sinne. Kun esiintymä on paikallistettu, kaivetaan kiertovesialtaat lähelle vesikuoppaa. Esiintymässä on todennäköisesti paikoin, laikuittain pinnassa jonkin verran hienoa kultaa, jonka lisäksi siltä osin kuin lajittunut aines jatkuu syvemmälle, löytyy kivisempiä välikerroksia, jotka sisältävät kultaa. Kaivu etenee prosessissa löydetyn kultapitoisimman vyöhykkeen suuntaisesti. Tarkkaa paikkaa ei ole vielä tiedossa, mutta todennäköisimmin se on valtauksen pohjoislaidalla olevan painanteen keskellä ja luoteisnurkassa olevien paleosärkkien reunoissa. Työn alla on kerrallaan tyypillisesti vain muutaman sadan neliömetrin alue.

Kaivutapa on painovoimainen erottelu pesurummulla ja rännillä. Maa-aines nostetaan minikaivinkoneella hiekkasiiloon, josta hiekka valuu pyörivään pesurumpuun ja lopulta kultaränniin, jonka pohjalla ovat rihlat keräävät rikasteen. Pesurumpua pyörittää 4 hevosvoimainen Prigratton-moottori. Rihlat puhdistetaan tarpeen mukaan esimerkiksi kerran työvuorossa. Niistä saatu välirikaste jatkokäsittelään huuhdonta-astialla tai spiraalirikastimella. Lopputuotteena on kultahiekkaa, kookkaampia kultahippuja sekä koru- ja jalokiviä.

Kultaa kaivetaan vuosittain touko-lokakuussa ja kaivumäärä on alle 1 000 m³ vuodessa.

Kiertovesialtaat

Painovoimaisessa erottelussa käytettävä vesi on 100 % kiertovettä. Allasjärjestelmässä on vähintään kaksi erillistä allasta tai yksi suurempi ns. lokeroitu allas, jossa hienoaineksen laskeutuminen on tehokkaampaa kuin normaalissa lokeroimattomassa altaassa. Kiertovesialtaat mitoitetaan vähintään kahden tunnin vedenkäytön mukaan. Kahden pumpun maksimiteho on yhteensä 1 000 litraa minuutissa, joten minimiallaskoko on 120 m³. Käytännössä tämä koko on vain työtä aloitettaessa, sillä kaivun edetessä osa varsinaisista kaivukuopista toimii kiertovesialtaina. Kaivun edetessä kiertovesialtaiden määrä ja koko kasvavat ja allastilavuus on käytännössä 200–400 m³. Kun altaita on optimaalisen vesikierron kannalta tarpeeksi, todennäköisesti kaksi tai kolme (enimmillään neljä), aletaan alimmaisista ta-soittaa ja maisemoida.

Kiertovesialtasiin ja tarvittaessa mahdollisiin kaivun suuntaan kaivettaviin keräysaltasiin kerätään kevään valuma-/tulvavettä. Huuhdontavetenä käytetään

tettävä vesi kootaan maanomistajan luvalla alueelle tehtyyn noin 5 metriä syvään vesikuoppaan.

Koska kultapitoisen maan rikastus tapahtuu minikaivinkoneella, on kerralla käsiteltävän maan ja veden määrä pieni, eikä rikastusvaiheessa tule liikaa vettä. Lisäksi kuivista olosuhteista johtuen on epätodennäköistä, että ylimäärävettä tulee koskaan niin paljon, että sitä jouduttaisiin pumppaamaan sivuun ja pintaimeyttämään. Pintavalutuskenttää tarvitaan vain poikkeuksellisissa tilanteissa, kuten normaalia sateisempina kesinä, joita varten tarvitaan oikeus imeyttää vettä valtauksen alueelle enintään 1 000 litraa minuutissa. Vähäinen vesimäärä valuu suoraan maahan rikastuspaikalla. Rikastuspaikalta maahan valuvan veden ja pintavalutuskentän paikka vaihtuvat työn edetessä sitä mukaa, kun kaivu- ja rikastuspaikka vaihtuvat. Koko alue sopii hyvin pintaimeytykseen, sillä pinnalta on huuhtoutunut hiekkainen moreeni tai huonosti lajittunut sora.

Polttoaineet

Toiminnassa tarvitaan vuosittain polttoöljyä enintään 500 litraa ja bensaa noin 100 litraa. Polttoaineet tuodaan valtaukselle pienissä erissä. Polttoöljyä tuodaan enintään 100 litraa kerrallaan 20 ja 50 litran kannuissa sekä bensaa 20 litraa kerrallaan jerry-kanistereissa tarpeen mukaan. Tankkaukset suoritetaan välittömästi, eikä varsinaista varastointitarvetta ole.

Minikaivinkoneessa ei käytetä biohajoavaa öljyä, koska se ei sovellu hyvin kyseiseen koneeseen ja voi aiheuttaa konevaurioita hydraulikkaletkuille ja sylintereille riittämättömien voiteluominaisuuksien vuoksi. Minikaivinkoneen öljyn tilavuus on pieni, noin 5 litraa, ja mahdollinen öljyvuoto on heti havaittavissa. Tilapäisesti kerran kesässä käytettävän ulkopuolisen kullankaivajan kaivinkoneen käyttämä öljy riippuu kyseisen kullankaivajan ympäristöluvasta, jossa on määrätty käytettävä öljynlaatu. Kaikissa luvissa ei kuitenkaan ole määrätty biohajoavaa öljyä.

Energian käyttö

Toiminnan keskeisimmät laitteet ovat tavallisia kaivinkoneita ja sähköagregaatteja. Niiden energiankäyttö on tavanomaista.

Liikenne

Huoltoajot tehdään kesäisin alueelle tulevaa metsäautotietä pitkin, joka on kullankaivajien käytössä.

TOIMINTA-ALUE JA SEN YMPÄRISTÖ

Valtaus ja kaivupaikka sijaitsevat varsinaisen Tankavaaran matkailukylän pohjoispuolella. Valtausalueen välittömässä läheisyydessä on kaivettu kulta 1930-luvulta lähtien ja koneellisesti 1980-luvulta lähtien. Alueella on useita kullanhuuhtontavaltauksia ja yksi kaivospiiri toistensa välittömässä läheisyydessä. Nämä valtaukset ympäröivät valtausaluetta idässä, etelässä ja lounaassa. Koska alue on jo nyt kullanhuuhtonta-alue, ei hakeuksen mukainen toiminta vaikuta näihin kohteisiin. Kaikki lähiympäristön kesäasukkaat ovat kullankaivajia. Alue sijaitsee Lapin paliskunnan alueella.

Alue on metsätalousaluetta ja se on pääosin hakattu 1980- ja 1990-luvuilla. Alueen lähiympäristö on nykytilassaan hakattua metsätalousmaata siemenpuuasentoon hakattuna. Metsätyyppi on kuiva kangas. Maaperä on suurimmaksi osaksi moreenia ja pieneltä osalta myös heikosti lajittunutta moreenia sekä vähäisessä määrin lajittunutta ainesta eli hiekkaa ja soraa. Moreeni on paikoin kivistä ja lohkarista. Alue ei ole luonnontilaista.

Valtausalueen eteläpuolella noin 100 metriä alueen rajasta on maaston itä-länsi-suuntainen painauma, joka on soistunut. Soistuman alueella on kaksi pientä lampea.

Valtausalueen itäpuolella on maa-aineksen ottoapaikka (sorakuoppa), jonka laajuus on keskimäärin 300 x 300 metriä suurimman pituuden ollessa kuitenkin 500 metriä lounaasta koilliseen -suunnassa. Lisäksi maa-aineksen ottoalueen pohjoispuolella on pienempi, noin 90 x 90 metriä oleva, maa-aineksen ottoalue, joka on muodoltaan pyöreä.

Alueella on maa-aineksen ottoalueelle kulkeva tie ja useita pääosin koillisesta lounaaseen kulkevia tieuria, jotka ovat syntyneet metsätalouden harjoittamisen (puun hakkuu, korjuu ja taimetusvaihe) yhteydessä. Lisäksi näitä teitä käytetään viereisten valtausalueiden kullankaivauksissa huoltoreitteinä. Alueelle kuljetaan olemassa olevan maa-aineksen ottoapaikan ja sille tulevan tien kautta. Hankkeen ei arvioida vaikuttavan mitenkään hakemusalueen ulkopuoliseen lähiympäristöön.

Suojelukohteet

Valtausalue sijoittuu Urho Kekkosen kansallispuiston länsipuolelle. Kansallispuiston raja kulkee lounaasta koilliseen suuntaisena keskimäärin 550 metrin etäisyydellä ja lähimmillään valtausalueen eteläosasta noin 280 metrin etäisyydellä.

Tiedot vesistöistä

Valtausalue sijaitsee Tankajokeen laskevan Iso-ojan nimettömällä latvahaaralla. Painanteessa oleva noro kuivuu kesäisin kokonaan. Valtausalueella ei ole luonnon virtaavaa vettä, vesistöä eikä virtaavaa puroa tai noroa.

YMPÄRISTÖKUORMITUS

Normaalitilanteessa ei tule päästöjä vesistöön, maaperään tai pohjaveeseen. Kaivu tapahtuu täysin kuivalla maalla. Vesi varastoidaan kaivukuoppiin ja on vaikea kuvitella sellaista tilannetta, että prosessivettä pääsisi edes tulvatilanteessa vesistöön saakka.

Melupäästöjä aiheutuu dieselmoottorien äänistä, kaivinkoneen kaivuäänistä ja erottelulaitteen kolinasta, jotka ovat kyseiseen toimintaan tyypillisesti liittyviä ääniä. Äänit kantautuvat tuulioloista riippuen enintään joidenkin satojen metrien päähän. Tavallisista diesel- ja bensiinimoottoreista tulee pieniä määriä ilman epäpuhtauksia.

TOIMINNAN JA SEN VAIKUTUSTEN TARKKAILU

Valtausalueen toiminnan ja vaikutusten tarkkailu järjestetään osallistumalla tarvittaessa Lapin Kullankaivajain Liiton ympäristön tilan yhteistarkkailuun. Lisäksi kullankaivutoiminnan aikana suoritetaan omatarkkailua.

POIKKEUKSELLISET TILANTEET JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Voimakkaassa tulvahäiriössä käynnistetään kiertovesialtaiden pumppaus pintaimetykskenttään. Tulvahäiriö on alueella hyvin epätodennäköinen, sillä ylipäättään veden saatavuus on ongelma.

Mahdollisessa öljyvuototilanteessa tukitaan alimman altaan ns. puhdasvesijuoksu, käynnistetään pintaimetyks sekä levitetään vauriopaikalle imeytysturvetta.

LUPAHAKEMUKSEN KÄSITTELY

Lupahakemuksen täydennykset

Hakija on täydentänyt hakemustaan 9.3.2012 sekä 10.8.2012 antamansa vastineen yhteydessä ja pyytänyt, että toiminta voidaan aloittaa muutoksenhausta huolimatta 1 000 euron vakuutta vastaan.

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Aluehallintovirasto on antanut hakemuksen tiedoksi kuuluttamalla suomeksi aluehallintovirastossa sekä suomeksi ja pohjoissaameksi Sodankylän kunnassa 10.4.–10.5.2012 sekä erityistiedoksi antona Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja kalatalousryhmälle, Sodankylän kunnalle ja sen ympäristönsuojeluviranomaiselle, saamelaiskäräjille, Metsähallitus Itä-Lapille, Lapin paliskunnalle sekä muille asianosaisille. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettu Koillis-Lappi -lehdessä suomeksi ja pohjoissaameksi 12.4.2012.

Lisäksi aluehallintovirasto on 24.8.2012 päivätyllä kirjeellä pyytänyt Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta ja kalatalousryhmältä, Lapin paliskunnalta, saamelaiskäräjiltä ja XX:ltä lausunnon hakemuksen täydennyksestä, jossa hakija on pyytänyt toiminnanaloittamisluppaa.

Lausunnot ja muistutukset

1. Lapin ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Ympäristöhallinnon Eliölajit-tietojärjestelmän mukaan valtauksella tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole tiedossa olevia uhanalaisten lajien esiintymiä eikä petolintujen pesiä.

Valtaus sijaitsee Sodankylässä Tankajokeen laskevan Iso-ojan nimettömällä latvahaaralla Kemijoen vesienhoitoalueella Tankajoen yläosan valuma-alueella (65.882). Itse kaivuaalue sijaitsee kohdassa, missä ei ole Iso-ojaan virtaavaa puroa. Huuhdonnassa on tarkoitus kierrättää vesikuop-

paan kertyvää sulavettä. Hakemuksen mukaan on epätodennäköistä, että vettä jouduttaisiin pumppaamaan ja imeyttämään maahan. Kaivun edessä kiertovesialtaiden määrä kasvaa.

Ottaen huomioon, että kaivualueelta ei ole suoraa pintavesiyhteyttä Iso-ojaan ja edelleen alapuoliseen vesistöön, ei hakemuksen mukaisella toiminnalla todennäköisesti ole merkittäviä vesistövaikutuksia tai vaikutuksia Kemijoen vesienhoitosuunnitelmassa alueen vesimuodostumille asetettuihin tilatavoitteisiin.

Lapin ELY-keskuksen tiedossa ei ole mitään sellaisia luonnonsuojelullisia tai muita syitä, jotka estäisivät ympäristöluvan myöntämisen hakemuksen mukaiselle toiminnalle.

Kyseisellä vesistöllä ei ole Lapin Kullankaivajain Liiton järjestämää yhteistarkkailua. Koska toiminta ei sijaitse välittömästi vesistön äärellä eikä siitä ole odotettavissa vesistö päästöjä, ei vesistöön kohdistuva vaikutustarkkailu ole tarpeellista. Toiminnan vaikutuksista ja laajuudesta tulee toimittaa vuositiedot Lapin ELY-keskuksen pyytämällä tavalla.

Toiminnasta ei tule sallia samentumaa aiheuttavan veden johtamista suoraan vesistöön, vaan ne tulee imeyttää maaperään kaivospiirin alueelle tai muuhun sallittuun paikkaan. Lupamääräyksissä tulee määrittää toiminnan laajuus käytettävän kaivuyksikkömäärän ja vuosittaisen kaivumäärän mukaan. Muilta osin lupamääräyksissä tulee soveltaa muille vastaaville kohteille annettuja yleisluonteisia vaatimuksia.

2. Lapin ELY-keskus, kalatalousviranomainen

Luvan saajalle ei ole tarpeellista määrätä kalatalousvelvoitetta. Luvan saaja on kuitenkin velvoitettava osallistumaan Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n järjestämään vesistöjen yhteistarkkailuun. Lisäksi luvan saaja on määrättävä käyttämään riittävästi mitoitettua kiertovesijärjestelmää hienoaineksen alapuoliseen vesistöön kulkeutumisen ehkäisemiseksi. Sade- ja valumavesien johtamiseen tarkoitettujen selkeytysaltaiden tulee olla riittävän suuria, ettei toiminta-alueelta pääse runsassateisenakaan vuotena haitallisesa määrin kalastoon vaikuttavaa kiintoainetta Iso-ojaan ja Tankajokeen. Riittävänä mitoituksena voidaan pitää kiertovesijärjestelmää, jonka selkeytysaltaan tilavuus vastaa järjestelmässä käytettävän pumpun vähintään kahden tunnin tuottoa vastaavaa tilavuutta.

Valtauksella harjoitettava koneellinen kullankaivu on suhteellisen pienimuotoista. Ei ole oletettavaa, että harjoitetusta toiminnasta aiheutuisi mainittavaa kalataloudellista vahinkoa alapuolisen Tankajoen vesistölle edellyttäen, että pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä häiriö- ja muiden poikkeustilanteiden varalle määrättävät vesiensuojelu- ja muut toimet asetetaan riittävälle tasolle. Kalataloudelliselle kompensatiolle ei näin ollen ole tarvetta.

Lausunnon täydennys

Kalatalousviranomaisena Lapin ELY-keskuksella ei ole ollut huomautettavaa ympäristölupahakemuksen johdosta. Valtauksella harjoitettava koneellinen kullankaivu on suhteellisen pienimuotoista, eikä ole oletettavaa, että harjoitetusta toiminnasta aiheutuisi mainittavaa kalataloudellista vahinkoa alapuolisen Tankajoen vesistölle, edellyttäen, että pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä häiriö- ja muiden poikkeustilanteiden varalle määrättävät ve-

siensuojelu- ja muut toimet asetetaan riittävälle tasolle. Vakuuden määrä on näin ollen riittävä.

3. Lapin paliskunta

Lapin paliskunta on vastustanut lupahakemusta. Koneellinen kullankaivu paliskunnan tärkeillä laidunmailla heikentää porotalouden toimintaedellytyksiä. Laidunalueita tullaan menettämään, kun maata myllätään koneellisesti. Myllättyjä ja nurin kaivettuja laidunmaita ei saada enää koskaan takaisin. Niihin ei jäkälä enää kasva.

Lapin paliskunnassa on huonoa kokemusta myös kullankaivualueiden jälki-työstä eli ennallistamisesta. Kun kullankaivupaikka lakkaa toimimasta, paikka jätetään yleensä todella ikävään ja törkyiseen kuntoon. Kaivetut montut jätetään auki ja rinteet jyrkäksi. Nämä auki jätetyt montut ovat vaarallisia kaikille luonnossa liikkuville, jopa ihmisille itselleen. Lippusiimoja ja naruja voidaan levitellä varoittamaan montuista, mutta huonosti ripustetut lippusiimat ovat yleensä porojen sarvissa. Poroja on löydetty jopa hirttyneinä näihin lippusiima- ja naruviritelmiin.

Roskat ja jätteet jätetään luontoon. Porot ja muut metsän eläimet loukkaavat niihin itsensä. Näin on todisteellisesti tapahtunutkin. Näihin asioihin lupa-asioita käsitellessä pitää myös ottaa kantaa ja kirjata ne sopimuksiin.

4. Saamelaiskäräjät

Saamelaiskäräjät on vaatinut, että hakijan lupahakemus on hylättävä, koska hakemuksessa tarkoitettu toiminta tai sitä valmistelevat toimet aiheuttavat merkityksellisiä muutoksia ympäristössä, mikä puolestaan vaarantaa lainvastaisella tavalla saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaiskäräjien mukaan asiasta on järjestettävä saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut ja maastokatselmus valtaukselle ennen päätöksen antamista.

Hakemuksen hylkäämistä on perusteltu etenkin Suomen perustuslain 17 §:n 3 momentin, kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (niin sanottu KP-sopimus) 27 artiklan sekä uuden vesilain 2 luvun 8 §:ssä säädettyjen saamelaisten oikeuksia koskevan kohdan perusteella. Saamelaiskäräjien mukaan kyseessä oleva toiminta heikentää perustuslain 17 §:n 3 momentissa turvattua saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, jona pidetään vakiintuneesti muun muassa poronhoitoa, kalastusta ja metsästystä (HE 309/1993 vp ja PeVL 32/2010 vp).

Vesilain 2 luvun 8 §:n mukaan saamelaisten kotiseutualueelle sijoittuva tai vaikutuksiltaan sinne ulottuva vesitaloushanke on toteutettava siten, että se ei vähäistä suuremmassa määrin heikennä saamelaisten mahdollisuuksia käyttää heille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan sekä harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan. Jos vähäistä suuremman haitan kynnyksellä ylittyy esitöissä ilmaistun kannan mukaisesti, hanke ei ole mahdollinen edes sillä perusteella, että sen tuottama hyöty muutoin olisi merkittävä.

Saamelaiskäräjät on muistutuksessaan viitannut asian taustana ja keskeisenä lainsäädäntönä myös ympäristönsuojelulain (86/2000) 100 §:n ja 101 §:n sekä vesilain (264/1961) 2 luvun 26 §:n. Muistutuksen mukaan saamelaisten oikeuksien kannalta keskeisiä ovat lisäksi YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskeva julistus vuodelta 2007 ja kansainvälisen työjärjestön ILO:n itsenäisten valtioiden alkuperäis- ja heimokansojen oikeuk-

sia koskeva yleissopimus N:o 169. Muistutuksessa on viitattu myös uuteen kaivoslakiin (621/2011) sekä uuteen vesilakiin (587/2011) ja sen esitöihin (HE 277/2009 vp).

Uusiin kaivos- ja vesilakeihin sisällytetyt, saamelaisten oikeuksien turvaamista koskevat säännökset merkitsevät saamelaisten perustuslaissa ja KP-sopimuksessa turvattun alkuperäiskansa-aseman ja oikeuksien nimenomaista huomioimista kaivostoiminnassa. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan uusien säännösten ilmaisemien periaatteiden noudattaminen kullanhuuhdontaa koskevassa ympäristölupaharkinnassa on tarpeen saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi myös ennen uusien säädösten voimaantuloa.

Saamelaiskäräjien mukaan aluehallintoviraston on arvioitava lupahakemuksen vaikutukset suhteessa seuraaviin YK:n ihmisoikeuskomitean päätöksiin: saamelaisten perinteinen elämänmuoto, saamelaisten perinteisten elinkeinojen modernit muodot, saamelaisten perinteisten elinkeinojen kannattavuus sekä aikaisempien toimenpiteiden vaikutus. Saamelaiskäräjien mukaan hakemuksen käsittelyn yhteydessä tulee selvittää kullankaivutoiminnan vaikutukset koko Lapin paliskunnan poronhoitoon.

Saamelaiskäräjät on pitänyt välttämättömänä, että luvan myöntämisen yhteydessä tulee selvittää ja arvioida kumulatiivisia vaikutuksia saamelaiskulttuurille huomioiden kilpailevat maankäyttömuodot KP-sopimuksen ratkaisukäytännön mukaisesti. Kilpailevina maankäyttömuotoina voidaan mainita muun muassa alueen metsänhakkuu, kullankaivu ja matkailu, jotka kaikki kohdistuvat Lapin paliskunnan toimintaan haittaavasti ja toimintaa heikentävästi. Luonnollisesti kaikki poronhoidon kanssa kilpailevat maankäyttömuodot vaikuttavat saamelaisten perinteisten elinkeinojen taloudelliseen ja kulttuuriseen kannattavuuteen, mikä estää kyseessä olevan ympäristöluvan myöntämisen. Saamelaiskäräjät on edellyttänyt, että aluehallintovirasto selvittää yllä esitetyn tavoin hakemuksen hyväksymisen vaikutukset saamelaisten perusoikeuksien toteutumiseen.

Saamelaiskäräjät on todennut, että valtaus sijaitsee saamelaiskäräjälain 4 §:ssä tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella ja kuuluu poronhoitolain (848/1990) 2.2 §:ssä erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettuun alueeseen. Kyseisellä alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Alue on Lapin paliskunnan kesä- ja syyslaidunalueita ja valtausalue sijoittuu paliskunnan vasomisaluiden välittömään läheisyyteen. Lisäksi Lapin paliskunta vastustaa lupahakemuksen myöntämistä.

Alueella liikkuu ajoittain satoja paliskunnan poroja. Koska alue on tärkeä poronhoidollisesti ja siellä harjoitetaan poronhoitoa juuri samaan aikaan, kun kullankaivu alueella on kiivainta, myös vaikutukset alueen poronhoidolle ovat merkittäviä. Kullankaivu voi tuoda kielteisiä vaikutuksia alueen poronhoidolle muuttaen laidunkiertojärjestelmää. Lisääntynyt kullankaivu alueella lisää porokuolemia. Jyrkkäreunaiset kaivukuopat vesistöissä ja sen läheisyydessä lisäävät porojen, erityisesti vasojen, hukkumisia ja putoamisia kuoppiin. Kaivukuoppien "liputtaminen" on johtanut kullankaivualueilla useiden porojen hirttäytymiseen. Poronhoitajille kuopat ovat myös turvallisuusriski. Peittämättömät ja avoimet kuopat ovat vaarallisia liikuttaessa mönkijöillä, moottorikelkoilla ja jalkaisin. Merkitsemättömät kuopat voivat olla vaarallisia myös talvisin ja erityisesti keväisin, mikäli kuoppia ei ole merkitty huolellisesti maastoon.

Vasomisaikaan kaikenlainen melua aiheuttava toiminta ja liikkuminen häiritsevät vasovia vaatimia. Pahimmassa tapauksessa vaadin häiriintyy ja hylkää vasan heti syntyessään, jolloin vasa menehtyy. Porojen vasomisalueiden välittömässä läheisyydessä tällainen toiminta tulee kieltää. Saamelaiskäräjät on huomauttanut, että kaivostoimintaan liittyvä liikenne alueella ja koneiden käyttäminen ovat omiaan pelästyttämään poroja. Koneellinen kullankaivu aiheuttaa haitallisia muutoksia maastossa ja luontoympäristössä. Kaivostoimintaan liittyy muun muassa lisääntyneitä liikkumista raskailla ajoneuvoilla ja maastoliikennettä mönkijöillä ja moottorikelkoilla, jotka ovat omiaan aiheuttamaan haittaa saamelaiskulttuurille ja saamelaisien perinteisten elinkeinojen harjoittamisedellytyksille.

Saamelaiskäräjät on viitannut ympäristönsuojelulain 3 §:n 1) kohtaan, jossa määritellään ympäristön pilaantuminen. Muistutuksen mukaan kalastus, metsästys ja keräily ovat saamelaisten perinteisiä elinkeinoja, joten niihin kohdistuvat vahingolliset seuraukset merkitsevät samalla haittaa saamelaiskulttuurille. Toiminnasta johtuvista päästöistä aiheutuva erityisten kulttuuriarvojen vähentyminen on myös pilaantumista 3 §:n 1 d) kohdan mukaan. Ympäristönsuojelulain esitöissä (HE 84/1999 vp yksityiskohtaiset perustelut) todetaan, ettei kulttuuriarvojen suojele varsinaisesti kuulu ympäristönsuojeluun. Päästöistä aiheutuvan haitan tulee kohdistua kulttuuriarvoihin, joilla on erityistä arvoa.

Saamelaiskulttuurin suoja ja erityinen asema perustuvat perustuslakiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Kyseisten kulttuuriarvojen suojelemisessa on kyse saamelaisten ihmis- ja perusoikeudesta, joten niillä on kiistämättä katsottava olevan sellaista erityistä arvoa, jota säännöksessä tarkoitetaan. Saamelaiskulttuuri perustuu lisäksi keskeisiltä osiltaan luonnon ja luonnonvarojen ekologisesti kestävään hyödyntämiseen, minkä vuoksi ympäristön pilaantumisen ehkäisemisellä on saamelaiskulttuurin kannalta erityistä merkitystä.

Luvan myöntämisessä on huomioitava, että saamelaisporonhoito on tarkoituksenmukaista ja ekologista. Porot ovat pääasiassa luonnonlaitumilla ja eri alueilla eri vuodenaikoihin, mikäli se on mahdollista. Vaikka paliskuntajärjestelmän kautta on pyritty yhdenmukaistamaan poronhoitoa, saamelainen poronhoito on säilynyt ainutlaatuisena ja erityisenä. Saamelainen poronhoito perustuu laidunkiertojärjestelmään, joka on riippumaton porojen biologisesta vaellusvietistä. Laidunkiertojärjestelmä perustuu talvi- ja kesälaidunalueisiin ja mahdollisuuksien mukaan myös syksyisiin rykimä- ja keväisiin vasotusalueisiin. Poronhoito perustuu poron ja ihmisen yhteiseen vuotuisaikakiertoon ja järjestelmä on hioutunut sellaiseksi, että se mahdollistaa poron mahdollisimman luonnonmukaisen käyttäytymisen. Saamelaisporonhoito on selkeästi kulttuurinen elinkeino, jossa erityisen tärkeää on kulttuurin ja elämäntavan siirtäminen sukupolvelta toiselle. Laidunten kestävyys ja laajuus ovat jo ennestään uhattuina muun muassa ilmaston muutoksen ja alueelle kohdistuneiden muiden hankkeiden seurauksena. Saamelaisten kotiseutualueen luonto on erittäin haavoittuvaista ja äärimmäisen hitaasti uudistuvaa, joten koneellinen maaston muokkaaminen kaventaa laidunalueita pysyvästi.

Koneellinen kullankaivu toisi kielteisiä maisemavaikutuksia laajalle alueelle. Euroopan Neuvoston maisemayleissopimuksessa (SopS 14/2006) Suomi on sitoutunut suojelemaan arvokkaita maisemia. Sopimuksen artikkelissa 5 kukin sopimusosapuoli sitoutuu tunnustamaan lainsäädännössään maisemat olennaiseksi osaksi ihmisten ympäristöä, yhteisen kulttuuri- ja luonnonperinnön monimuotoisuuden ilmentymäksi ja identiteettinsä perustaksi sekä sisällyttämään maisemanäkökohdat alue- ja kaupunkisuunnitte-

lupoliitikkaansa sekä kulttuuri-, ympäristö-, maatalous-, sosiaali- ja talouspolitiikkaansa ja muihin toimintaohjelmiin, joilla saattaa olla suoraa tai välillistä vaikutusta maisemaan.

Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen mukaisesti ympäristöluvan myöntämisessä tulee arvioida myös maisemanäkökohtia. Artiklassa 6 sopimusosapuolet sitoutuvat arvioimaan maisemat ottaen huomioon asianosaisten ja väestön niille antaman erityisarvon. Sopimuksen mukaan maisemaa tulee arvioida tässä tapauksessa saamelaisten maisemalle antaman erityisarvon kautta.

Muistutuksen täydennys

Valtaus sijaitsee saamelaiskäräjälain 4 §:ssä tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella ja kuuluu poronhoitolain (848/1990) 2.2 §:ssä määritettyyn erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettuun alueeseen. Valtaus sijaitsee Lapin paliskunnan alueella ja se sijoittuu paliskunnan vasomisaluiden välittömään läheisyyteen. Lisäksi alue on Lapin paliskunnan kesä- ja syyslaidunalueita.

Saamelaiskäräjät edustaa Suomessa saamelaisia, jotka ovat Suomessa alkuperäiskansa ja jolla on oma kulttuuri, kieli ja elämänmuoto. Perustuslain (PeL) 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Kysymys on saamelaisten perusoikeudesta omaan kieleensä ja kulttuuriinsa. Perustuslain 17 §:n 3 momentin tarkoittamana saamelaiskulttuurina pidetään vakiintuneesti mm. poronhoitoa, kalastusta ja metsästystä (HE 309/1993 vp ja PeVL 32/2010 vp). Saamelaisten oikeus nauttia kulttuuristaan turvataan myös YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (KP-sopimus, SopS 7-8/1976) 27 artiklassa, joka on Suomessa voimassa laintasoisena ja siten välittömästi sovellettava oikeuslähde.

Saamelaiskäräjät on katsonut, että hakemuksessa tarkoitettu toiminta heikentää perusoikeusjärjestelmän vastaisesti perustuslain 17 §:n 3 momentissa saamelaisille alkuperäiskansana turvattua oikeutta ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan hakijan lupahakemus tulee hylätä, koska hakemuksen mukainen toiminta aiheuttaa merkittävää haittaa saamelaisten harjoittamalle poronhoidolle. Saamelaiskäräjien vaatimuksena on, että ympäristölupahakemus on hylättävä kokonaisuudessaan, joten myös hakemus siitä, että toiminta voidaan aloittaa muutoksenhausta huolimatta, on hylättävä. Lisäksi saamelaiskäräjät on todennut, että kaivukausi on jo ohi, ja ympäristön pilaantumista on vaikea estää esitetyllä vakuudella. Ympäristö pilaantuu siten, että kuopat jäävät maastoon, luonnon uusiutuminen on hidasta kaivun jälkeen ja kuopat jäävät haittaamaan muun muassa poronhoitoa ja porojen laiduntamista.

5. XX

Valtaus 9127 kiertää muistuttajan hallinnoiman valtauksen 7520 koillispuolella ympäri yhteisten rajojen kulkiessa pääosin kurun rinteiden puolivälissä. Muistuttaja on halunnut tietää, miten kyseisessä hakemuksessa on varmistettu se, ettei rinteitä ja sen yläpuolisia tasanteita koneellisesti kaivettaessa pääse valumaan maa-ainesta kuruun muistuttajan omalle valtausalueelle, jonka ennallistamisesta hän on vastuussa. Konekaivu ei saa muodostaa kaivujätteen läjitysalueita hakijan oman valtausalueen ulkopuolelle.

Valtauksen 9127 länsipuoliskon ”saappaanterän ja -varren” taitekohdassa, hakijan ja muistuttajan rajan tuntumassa harjanteen koillispuolella kasvaa vanha haapametsikkö pienellä alueella. Muistuttaja on halunnut varmistaa tuon jokseenkin harvinaisen puuston säilyvyyden alueella.

Hakijan kuuleminen ja vastine

Aluehallintovirasto on 5.6.2012 päivätyllä kirjeellä varannut hakijalle tilaisuuden vastineen antamiseen lausuntojen ja muistutuksen johdosta. Hakija on antanut vastineen 21.6.2012.

1. Lapin ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Vesistöasioihin ja vaikutustarkkailuun liittyen hakija on viitannut Lapin ELY-keskuksen ympäristöyksikön lausuntoon, jossa on ymmärretty, että kaivualue ei sijaitse minkään vesistön yhteydessä, minkä perusteella vaikutustarkkailun järjestämistä ei esitetä tarvittavan.

3. Lapin paliskunta

Hakija on suojannut Metsähallituksen luvalla rakennetun vesikuopan vastineen liitteenä toimitetun kuvan mukaisesti. Hakijan näkemys kullankaivun vaikutuksista ympäristöön ja porotaloudelle on toinen kuin Lapin paliskunnalla. Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n tekemän kyselyn mukaan porojen kuolemat kullankaivupaikoilla ovat harvinaisia. Niitä on tapahtunut satunnaisesti muutaman vuoden välein, jolloin asianosainen kullankaivaja on maksanut poromiesten vaatimusten mukaiset korvaukset. Arvio kaikkien kultavaltausten yhteenlasketuista porokuolemista on noin 0,2 poroa vuodessa.

Hakija on todennut, että Lapin paliskunnan lausunnossa suurennellaan hakijan toiminnasta porotaloudelle syntyviä haittoja. Hakija on esittänyt väitteensä todistamiseksi seuraavan laskelman:

Kaivua tapahtuu vuosittain noin 0,1 hehtaarin (= 1 000 m²) suuruisella alueella, minkä verran laidunmaa pienenee vuosittain. Muilta kulta-alueilta tiedetään, että kyseinen alue on pois laidunkäytöstä vain muutaman vuoden ennen kuin kasvillisuus palautuu. Hakija on arvioinut, että laidunmaata on väliaikaisesti pois Lapin paliskunnan käytöstä yhtä aikaa enintään 0,6 hehtaaria hakijan toiminnan vuoksi. Laidunmenetyksestä Lapin paliskunnan alapalkiselle syntyvän ansion menetyksen voi laskea seuraavasti (Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen porotutkimusyksikön aineiston mukaan):

Kyseisellä alueella on eloporoja noin 2,5 kpl/km², vasaprocentti on noin 75 % eli vasatuotto on 1,875 vasaa/km²/vuosi, teuraspaino on keskimäärin 22 kg/vasa, poronlihan tuotto on 41,25 kg/km²/vuosi ja teurashinta on 8 euroa/kg, joten bruttotuotto on 330 euroa/km²/vuosi. Tästä tuotosta täytyy vähentää porotalouden kulut, joita hakija ei tiedä, mutta on arvioinut niiden olevan noin puolet, jolloin nettotuotto on 155 euroa/km²/vuosi eli 1,55 euroa/hehtaari/vuosi.

Hakijan aiheuttama laitumen pieneminen on arvoltaan 0,006 km² x 155 euroa eli 0,93 euroa vuodessa. Todellisuudessa se on kuitenkin paljon pienempi, sillä tässä laskelmassa poronlihan hinta sisältää ALV:n, joka tilitetään valtiolle ja poronhoidon kulut ovat todennäköisesti suuremmat kuin 50 %.

Vaikka laskelmassa voi olla pieniä virheitä, porotalouteen kohdistuvan taloudellisen vaikutuksen suuruusluokan se kuitenkin kertoo oikein. Mikäli hakijan toiminta kohdistuu esimerkkilaskelman 10 aarin sijaan vuosittain 20 aarin alueelle, ovat porotalouden tappiot noin 2 euroa vuodessa.

5. XX

Naapurivaltaajan haapametsikköön liittyvään huoleen liittyen hakija on todennut, että tällä hetkellä hänellä ei ole tarkoitus kaivaa kyseistä aluetta, sillä hän ei usko, että siellä on kultaa työnarvoisessa määrässä. Jos työskentelyn aikana kuitenkin todetaan kyseisellä alueella olevan kultaa, hakija pidättää oikeuden kaivaa myös siellä, jolloin hän sopii puuston mahdollisesta kaatamisesta ja korvaamisesta Metsähallituksen kanssa. Haapa ei ole kyseisellä alueella millään tavalla harvinainen, vaan sitä on hakijan käsityksen mukaan runsaasti kaikkialla, missä on vanhoja paloalueita.

Vastine saamelaiskäräjien muistutukseen

Aluehallintovirasto on 1.8.2012 päivätyllä kirjeellä varannut hakijalle tilaisuuden vastineen antamiseen 1.8.2012 tulleen saamelaiskäräjien muistutuksen johdosta. Hakija on antanut vastineen 10.8.2012.

Hakija on todennut yleisesti muistutuksesta, että saamelaiskäräjät on ke- säkuussa 2012 ilmoittanut (puheenjohtaja Näkkäläjärven haastattelu Lapin kansassa, puheenjohtajan blogi, kaivosviranomaisen katselmus Vuotsossa sekä hallituksen päätös www.samediggi.fi), että se tulee vastustamaan kaikkia ympäristölupa- ja kullanhuhdantalupahakemuksia saamelaisalueella sekä valittamaan myönteisistä päätöksistä hallinto-oikeuteen ja näin se on toiminutkin. Hakijan mukaan muistutus on tämän poliittisen linjan mukainen, sarjatyönä ja ilman asiaan perehtymistä tehtäiltu paperi, eikä ol- lenkaan sellainen asiaan perehtynyt muistutus kuin voisi kuvitella viran- omaistahon tuottavan.

Hakija ei ole kiistänyt saamelaiskäräjien tehtävää hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevia asioita. Ympäristölupaprosessissa ei ole kyse kaivoslain (1965 tai 2011) soveltamisesta. Alueen käyttö ja toiminnan vaikutukset suhteessa muihin oikeuksiin, myös PerL 17.3 §:n mukaisiin oikeuksiin, on ratkaistu valtausluvassa, eikä niihin tule enää ottaa kantaa. Ympäristölupaproses- sissa on kysymys suunnitellun toiminnan vesi- ja ympäristövaikutuksista ja asiaa ratkaistaessa sovelletaan ympäristö- ja vesilakeja. Tässä yhteydessä saamelaiskäräjät eivät toimi ympäristöviranomaisena, vaan tältä osin yleis- vastuu on Lapin ELY-keskuksella. Saamelaiskäräjien muistutuksessa on yleisluontoisia, pääosin toisen viranomaisen eli kaivosviranomaisen ratkai- suvaltaan kuuluvia viittauksia, joilla ei ole mitään yhteyttä käsiteltävään asiaan.

Saamelaiskäräjien toimivalta koskee saamelaisten kieleen ja kulttuuriin liit- tyviä asioita. Saamelaiskäräjät on laajentanut itse toimivaltaansa tulkitse- malla, että kaikki maankäyttö vaikuttaa kalastukseen, keräilyyn, metsäs- tykseen ja poronhoitoon sekä sitä kautta vaikutus ulottuu kieleen ja kulttuu- riin ja että näin saamelaiskäräjät voi vaikuttaa kaikkiin mahdollisiin asioihin saamelaisalueella. Näin asia ei ole, vaan saamelaiskäräjien toimivalta ulot- tuu vain kieli- ja kulttuuriasioihin.

Saamelaiskäräjät on väittänyt muistutuksessaan, että hakijan hanke hei- kentää saamelaisten oikeutta ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuu-

riaan. Vaikutusketjua luonnosta, poroista tai keräilystä kieleen ja kulttuuriin ei ole osoitettu valituksessa mitenkään. Esitettyjä yleisiä väittämiä vaikutuksista – siis yleistä väitettä siitä, että vaikutuksia on – ei voida pitää pätevinä.

Jos saamelaiskäräjät olisi esittänyt täsmällisiä vaikutusmekanismeja ja arvioinut vaikutusten määrää, hakija olisi valmis muuttamaan toimintaansa näiden toiveiden mukaiseksi, jotta esitetyt haitat pienenisivät. Näitä vaikutuksia ei ole osoitettu, eikä niiden haitallisuuden määrää täsmennetty, vaan muistutuksessa on toistettu yleisiä argumentteja, joilla mikä tahansa toiminta voitaisiin kieltää.

Ainoat muistutuksessa olevat hakijan toimintaan sekä ympäristö- ja vesilakien soveltamiseen liittyvät edes jotenkuten konkreettiset väitteet ovat nekin yksiselitteisen virheellisiä:

1. Hakija ei käytä mönkijää eikä moottorikelkkaa, joten näistä ei synny muistutuksessa kuvattua haittaa saamelaiskulttuurille ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamiselle.

2. Kiertovesikuoppa on merkitty Paliskuntain yhdistyksen antaman ohjeen mukaisesti, eikä merkintään ole käytetty lippusiimanaruja. Näiltä osin väitteet hakijan synnyttämästä haitasta ovat virheellisiä.

3. Maisemavaikutukset eivät ulotu laajalle alueelle, kuten muistutuksessa on väitetty, vaan ne ulottuvat enintään muutaman sadan metrin alueelle, koska toiminta tapahtuu metsän ympäröimässä kurussa. Ympäristössä on metsätalouden (alueella olleiden hakkuiden), tienpidon (laaja soraomnttu ihan läheisyydessä) ja varsinkin porotalouden aiheuttamia maisemamuutoksia (koko aluskasvillisuus poljettu, pienet koivut syöty ja kaikki jäkälä enintään millin korkuista), joihin verrattuna hakijan hanke on aivan mitätön.

Nämä asiat olisivat olleet etukäteen selvät, jos saamelaiskäräjien edustaja olisi vaivautunut lukemaan hakemuksen ennen muistutuksen tekemistä. Nyt on selvästi käytetty jotain yleissapluunaa, joka viittaa johonkin ihan toiseen hakemukseen.

Muilta osin hakemus sekä hakijan yllä esittämät vastaukset Lapin ELY-keskuksen ja Lapin paliskunnan muistutuksiin sisältävät jo vastaukset esitettyihin ughiin ja laskelmat porotaloudelle syntyviin taloudellisiin vaikutuksiin.

Hakija on vaatinut edellä olevien argumenttien perusteella, että saamelaiskäräjien vaatimus hylätään ja lupa koneellisen kullankaivun harjoittamiseen hakemuksen mukaisesti myönnetään mahdollisimman pian.

Siltä varalta, että saamelaiskäräjät tai joku muu taho valittaa myönteisestä päätöksestä hallinto-oikeudelle, hakija on pyytänyt, että aluehallintovirasto antaa päätökselle täytäntöönpanoluvan valituksesta huolimatta ja tarvittaessa määrää ylimääräisen vakuusmaksun valituksen käsittelyn ajaksi. Hakija on esittänyt vakuusmaksuksi 1 000 euroa.

Vastine lausunnon ja muistutuksen täydennyksistä

Aluehallintovirasto on 27.9.2012 päivätyllä kirjeellä varannut hakijalle tilaisuuden vastineen antamiseen toiminnanaloittamisilupaa koskevien lausunnon ja muistutuksen täydennyksien johdosta. Hakija on antanut vastineen 24.10.2012.

Saamelaiskäräjien muistutus

Saamelaiskäräjät on kesäkuussa 2012 ilmoittanut, että se tulee vastustamaan kaikkia ympäristölupa- ja kullanhuuhtontalupahakemuksia saamelaisalueella sekä valittamaan myönteisistä päätöksistä hallinto-oikeuteen ja näin se on toiminutkin.

Tämäkin muistutus on edellä mainitun poliittisen linjan mukainen, sarjatyönä ja ilman substanssia tehtäilty paperi, eikä ollenkaan sellainen asiaan perehtynyt muistutus kuin voisi kuvitella viranomaistahon tuottavan. Muistutuksessa ei ole esitetty mitään täsmällisiä ja yksilöityjä hakijan toimintaan ja ympäristö- ja vesilakien soveltamiseen liittyviä asioita, joihin hakija olisi voinut vastata.

Tankavaaran alueella on kaivettu koneellisesti kultaa 1990-luvulta saakka ja lapiokaivua on harjoitettu 1930-luvulta saakka. Kaikkialla laaksoissa ja painanteissa on uusia ja vanhoja jälkiä kullankaivutyöstä. Vanhat lapiokaivupaikat ja suurin osa konekaivupaikoista on maisemoitunut täydellisesti.

Valtausalueelle on jo kaivettu kuoppia maanomistajan luvalla. Kuopat on aidattu erittäin huolellisesti, mikä on kuvattu ympäristölupahakemuksessa. Alueella on jo valmiiksi kaivukuoppia, joiden syntymistä saamelaiskäräjät on vastustanut. Nämä kaivukuopat voidaan maisemoida helposti, eikä niiden pieni lisääntyminen ympäristönsuojelulain 100 §:n mukaisen toimenpideluvan aikana, ennen ympäristöluvan voimaantuloa, vaikuta alueeseen millään tavalla.

Työskentelytapa on ns. moottorilapiokaivu, joka muistuttaa vaikutuksiltaan enemmän lapiokaivua kuin varsinaista koneellista kullankaivua. Siksi viittaukset laajan koneellisen kaivun vaikutuksiin ovat harhaanjohtavia.

Muut lausunnot

Muiden muistuttajien lausuntoihin liittyen hakijalla ei ole ollut mitään kommentoitavaa. Hakija on todennut ympäristö- ja kalatalousviranomaisten (alojensa vastuuviranomaisten) vahvistavan lausunnoillaan hakijan antamat tiedot oikeaksi ja niissä esitettyjen näkemysten poikkeavan saamelaiskäräjien näkemyksistä.

Asian jatkokäsittely

Hakija on vaatinut, että saamelaiskäräjien vaatimukset hylätään ja lupa koneellisen kullankaivun harjoittamiseen hakijan varsinaisen hakemuksen osalta ja toimenpideluvan osalta myönnetään mahdollisimman pian.

Kaivukausi 2012 on jo menetetty, mutta toimenpidelupa on välttämätön, jotta mahdolliset hallinto-oikeusvalitukset eivät estä työskentelyä kaivukaudella 2013.

MERKINTÄ

Lapin ELY-keskus on 17.1.2013 hyväksynyt Ivalojoen-Sotajoen-Laanilan alueen koneellisen kullankaivun käyttö- ja vaikutustarkkailusuunnitelman muutokset (LAPELY/276/07.00/2010), joilla mm. laajennettiin aluetta koskemaan myös Tankavaaran kullanhuuhtonta-alueita. Tarkkailu on suoritettu alueella jo vuonna 2012 päivitetyn suunnitelman mukaisesti.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

KÄSITTELYRATKAISU

Aluehallintovirasto tutkii hakemuksessa tarkoitetun toiminnan vaikutukset poronhoitoon ja saamelaiden oikeuksiin siltä osin kuin kyse on ympäristönsuojelu- ja vesilaisissa tarkoitetuista päästöistä ja vaikutuksista. Aluehallintovirasto hylkää saamelaiskäräjien vaatimuksen neuvottelujen järjestämisestä ennen ympäristölupapäätöksen antamista.

YMPÄRISTÖLUPARATKAISU

Aluehallintovirasto myöntää Matti Tuohinolle ympäristöluvan, joka koskee, niiltä osin kuin tällä päätöksellä ei toisin määrätä, hakemuksen mukaista ja laajuista koneellista kullankaivua valtauksella Pikku-Pörriäinen kaivosrekisterinumero 9127 Sodankylän kunnassa.

Tämän päätöksen mukaisesta toiminnasta ei ennalta arvioiden aiheudu ympäristönsuojelulain mukaisesti korvattavaa vahinkoa. Ennakoimattoman vahingon varalta annetaan ohjaus.

Toiminnassa on noudatettava tässä päätöksessä annettuja lupamääräyksiä.

LUPAMÄÄRÄYKSET

Yleiset toimintaa koskevat määräykset

1. Kultaa saa koneellisesti kaivaa ja huuhtoa valtauksella vuosittain 1.6.–30.9.
2. Vuosittainen kaivumäärä saa olla enintään 1 000 m³ kokonaismaainesmääränä pintamaat mukaan luettuna.
3. Valtausalueella tehtävät kaivannot on luiskattava kaltevuuteen 1:2 tai sitä loivemmaksi tai aidattava tai merkittävä muulla Lapin ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla, ei kuitenkaan lippusiimalla tai narulla.

Määräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi

4. Huuhdonnassa on käytettävä suljettua kiertovesijärjestelmää, jossa huuhdontavesi johdetaan vähintään kahden selkeytysaltan kautta takaisin kiertoön huuhdonnassa käytettäväksi. Selkeytysalttien kokonaistilavuuden on oltava vähintään käytettävän pumpun kahden tunnin enimmäistuottoa vastaava tilavuus eli vähintään 120 m³. Selkeytysalttien määrää ja selkeytystilavuutta on lisättävä hakemuksen mukaisesti toiminnan edetessä. Vettä on kierrätettävä mahdollisimman tehokkaasti.

Kierrosta poistettava vesi on imeytettävä maaperään valtausalueen sisällä riittävän etäällä Iso-ojan nimettömästä latvahaarasta siten, että samentumaa ei aiheudu. Jos Iso-ojan veden havaitaan samenevan tai samentumisen uhka on ilmeinen, luvan saajan on viipymättä tehostettava vesienkäsittelyä, rajoitettava kaivutoimintaa, keskeytettävä toimin-

ta tilapäisesti tai ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi.

5. Käytössä olevalla huuhdonta- ja kaivualueella muodostuvat valuma- ja sadevedet on johdettava kiertovesijärjestelmään. Kaivutyön yhteydessä on huolehdittava, ettei paljastetusta maanpinnasta ja siirretyistä maamassoista pääse haitallisessa määrin huuhtoutumaan maa-ainesta Iso-ojaan. Tulvavesien pääsy kaivualueille ja altaisiin on estettävä.
6. Kaivinkoneen hydraulikkajärjestelmässä on käytettävä biohajoavaa öljyä.
7. Polttoaineiden ja öljyjen käsittelyssä on noudatettava asiaan kuuluvaa varovaisuutta. Poltto- ja voiteluaineet sekä jäteöljyt ja muut mahdolliset ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat aineet on varastoitava tiiviissä astioissa ja sateelta suojattuna sekä siten, että ulkopuoliset eivät pääse niihin käsiksi. Polttoaineen irtosäiliöt on varastoitava tiiviillä ja kantavalla alustalla siten, että polttoaine voidaan vuodon sattuessa kerätä talteen tai imeyttää imeytysaineella.
8. Toiminnassa on huolehdittava, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän ja ettei siitä aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Muodostuvat jätteet on lajiteltava Sodankylän kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Jätteet on toimitettava hyödynnettäväksi tai käsiteltäväksi toimijalle, jonka ympäristöluvassa tai sitä vastaavassa päätöksessä on hyväksytty kyseisen jätteen vastaanotto. Luvan saajan on muutoinkin järjestettävä jätehuolto ja jätteen kuljetus asianmukaisesti. Kaivukauden päättyessä valtaukselle ei saa jäädä roskaa tai jätteitä.

Häiriö- ja muut poikkeukselliset tilanteet

9. Poikkeuksellisia päästöjä aiheuttavista häiriötilanteista sekä muista vahingoista ja onnettomuuksista, joissa haitallisia aineita pääsee ympäristöön, on ilmoitettava viipymättä Lapin ELY-keskukselle ja Sodankylän kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä tarpeen mukaan alueelliselle pelastusviranomaiselle. Luvan saajan on ryhdyttävä viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin vahinkojen torjumiseksi, tilanteen palauttamiseksi ennalleen ja vastaisten vahinkojen estämiseksi ja järjestettävä tarpeellinen tarkkailu päästöjen selvittämiseksi.
10. Öljypäästöjen varalta luvan saajalla on oltava alueella vähintään 200 litraa imeytysturvetta tai vastaavat ominaisuudet omaavaa materiaalia. Maahan päässyt öljy tai polttoaine ja sillä pilaantunut maa-ainekes on viipymättä kerättävä talteen ja toimitettava asianmukaiseen käsittelyyn.

Tarkkailu ja raportointi

11. Luvan saajan on tarkkailtava huuhdontapäivinä kiertovesialtaiden, käytettävien koneiden ja laitteiden sekä polttoainesäiliöiden toimintaa ja kuntoa. Luvan saajan on pidettävä kirjaa kaivualueista, -määristä ja -ajoista sekä muodostuvista jätteistä ja muista ympäristövaikutusten kannalta tarpeellisista tiedoista.
12. Luvan saajan on oltava selvillä toiminnan vaikutuksista ja osallistuttava Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n alueella järjestämään vesistön yhteistarkkailuun.

13. Luvan saajan on toimitettava Lapin ELY-keskukselle ja Sodankylän kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle vuosittain joulukuun loppuun mennessä vuosiyhteenveto toiminnasta, aiheutuneista päästöistä ja toteutetusta ympäristövaikutusten tarkkailusta ELY-keskuksen ohjeiden mukaisesti. Vuosiyhteenvedossa on esitettävä myös ympäristönsuojelun kannalta merkittävät häiriötilanteet ja onnettomuudet (syy, kestoai-ka ja päästö) ja niistä aiheutuneet vaikutukset ja toimenpiteet, joihin ta-
pahtuman vuoksi on ryhdytty.
14. Mikäli valtaus vaihtaa omistajaa tai toiminnanharjoittaja vaihtuu, toimin-
ta valvonnan kannalta oleellisesti muuttuu, toiminta keskeytyy tai päät-
tyy, tulee tästä ilmoittaa välittömästi Lapin ELY-keskukselle. Toimin-
nanharjoittajan yhteystietojen muutokset tulee myös ilmoittaa ELY-
keskukselle.

Toimet kaivukauden päätteeksi ja toiminnan lopettaminen

15. Kaivualueilta poistettavat pintamaat on varastoitava erillään muista
massoista sulkemis- ja maisemointitöissä käyttöä varten. Iso-ojan tul-
varajan alapuolella olevat kiertovesialtaat, joihin on kaivukauden aika-
na kertynyt hienojakoista maa-ainesta, ja kaivualueet vastaavalla alu-
eella on kaivukauden päätteeksi peitettävä karkealla maa-aineksella.
Peittämistä ei tarvitse tehdä, mikäli altaita ja kaivualueita käytetään
seuraavana vuonna ja ne on suojattu penkereillä siten, että Iso-ojan
vesi ei pääse kulkeutumaan niihin tulvallakaan.
16. Käytöstä kokonaan poistettavat kaivualueet, vesialtaat ja imeytysalueet
on kaivukauden päätteeksi tasattava ympäristöön sopeutuviksi. Tasa-
tuille alueille on levitettävä pintamaakerros, joka mahdollistaa alueen
nopean kasvittumisen ja estää hienoaineksen huuhtoutumisen.
17. Kaivutoiminnan lopettamisen jälkeen luvan saajan on saatettava alue
lähiympäristöön sopeutuvaksi siten, että hienoaineksen huuhtoutumis-
vaara vesistöön estyy. Maaston muotojen ja kasvittumisen on vastatta-
va mahdollisimman hyvin luonnontilaista aluetta. Maisemoinnin valmis-
tumisesta on ilmoitettava Lapin ELY-keskukselle.

OHJAUS ENNAKOIMATTOMAN VAHINGON VARALLE

Vahingonkärsijä voi vaatia luvan saajalta korvausta ennakoimattomasta vesistön pilaantumisesta aiheutuvasta tai muusta vesistöön kohdistuvasta toimenpiteestä johtuvasta vahingosta. Hakemus tulee tehdä aluehallintovi-
rastolle. Ennakoimattoman vahingon korvaamista koskevan hakemuksen yhteydessä voidaan esittää myös luvasta poiketen aiheutetun vahingon korvaamista koskeva vaatimus.

RATKAISUN PERUSTELUT

Käsittelyratkaisu

Saamelaiskäräjistä annetun lain 9 § edellyttää viranomaisia neuvottele-
maan saamelaiskäräjien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä
toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saa-
melaisten asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisten ko-
tiseutualueella esimerkiksi kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsin-

tää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kullanhuhdonta tai muuta vastaavaa saamelaisen kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana vaikuttavaa asiaa.

Aluehallintovirasto ei pidä ratkaistavana olevaa asiaa saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:ssä säädettyä laajakantoisena tai merkittävänä toimenpiteenä. Aluehallintovirasto on varannut saamelaiskäräjille tilaisuuden tulla kuulluksi lupahakemuksen johdosta ja hakija on antanut saamelaiskäräjien muistutuksiin vastineet. Aluehallintovirasto ei pidä tarpeellisena järjestää erillisiä neuvotteluja ennen päätöksen antamista, kun otetaan huomioon toiminnan pienimuotoisuus. Aluehallintovirasto katsoo, että neuvottelut eivät toisi mitään sellaista uutta tietoa, mitä hakemuksen, sen täydennyksen ja kuulutuksen perusteella asiasta ei voitaisi päätellä.

Ympäristölupa

Luvan mukaiselle toiminnalle ei ole kaavasta johtuvaa estettä. Toiminta-alue on valtioneuvoston 27.12.2007 vahvistamassa Pohjois-Lapin maakuntakaavassa merkitty metsätalous- ja poronhoitovaltaiseksi alueeksi (M-1), jonka pääasiallinen käyttötarkoitus on metsätalous ja poronhoito. Koneellinen kullankaivu hakemuksessa tarkoitettulla 4,5 hehtaarin suuruisella valtausalueella on toteutettavissa siten, ettei pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haitata ja luonnetta muuteta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on 29.4.2011 myöntänyt luvan saajalle valtausoikeuden ja antanut valtauskirjan (KaivNro 9127) maalajeista huuhdottavan kullan tutkimukseen ja hyödyntämiseen. Valtaus on voimassa 31.12.2015 asti.

Luvan myöntäminen edellyttää parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttämistä. Kiertovesialtaiden käytön, ylimääräisen veden maahan imeyttämisen ja biohajoavien öljyjen käytön kaivinkoneen hydraulikkajärjestelmässä katsotaan olevan parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa koneellisen kullankaivun kiintoainepäästöjen rajoittamisessa ja ympäristön pilaantumisen estämisessä. Vesienkäsittelyn tehostaminen, toiminnan rajoittaminen tai tilapäinen keskeyttäminen tilanteessa, jossa alapuolisen vesistön samentumisen uhka on ilmeinen, ovat puolestaan parasta ympäristökäytäntöä.

Toiminnasta ei aiheudu sellaista ravinnekuormitusta vesistöön, että ravinnepäästöjen rajoittamisesta olisi tarpeen määrätä erikseen. Maisemointiin käytettävät pintamaat varastoidaan erikseen, mikä vähentää niistä liukenevien ravinteiden määrää. Kultaa huuhdotaan vain mineraalimaasta ja ylivuotovedet imeytetään valtausalueen maaperään riittävän etäällä vesistöä.

Kemijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuoteen 2015 mukaan keinotekoisien Porttipahdan tekojärven pintavesien kemiallinen tila on hyvä ja ekologinen tila on keinotekoinen tai voimakkaasti muutettu. Ekologisen luokittelun mukaan Porttipahdan saavutettavissa oleva tila on hyvä. Tankajoen ekologinen tila on luokiteltu osittain hyväksi ja osittain ekologinen luokittelu sekä muu arvio tilasta puuttuu.

Valtausalue sijaitsee Tankajokeen laskevan Iso-ojan nimettömällä latvahaaralla. Valtausalueen kohdalla ei ole Iso-ojaan virtaavaa puroa, joten luvan mukaisesta toiminnasta ei ennalta arvioiden aiheudu haitallisia vaikutuksia pintavesiin tai vesistön pilaantumista. Aluehallintovirasto arvioi, että toiminnalla ei ole vaikutuksia Kemijoen vesienhoitosuunnitelmassa asetet-

tuihin tilatavoitteisiin. Toiminnasta ei ennalta arvioiden aiheudu sellaista pintavesien pilaantumisesta johtuvaa vahinkoa, josta on määrättävä ympäristönsuojelulain 11 luvussa tarkoitettuja korvauksia.

Toiminnassa muodostuu kaivannaisjätteitä, jotka luokitellaan pilaantumatomiksi maa-aineiksi. Ne hyödynnetään alueen maisemoinnissa, jota tehdään vuosittain. Näin ollen alueella ei muodostu sellaista kaivannaisjätteen jätealuetta, josta olisi laadittava erillinen jätehuoltosuunnitelma tai jolle olisi asetettava vakuus.

Hakemuksen mukainen ja lupamääräyksiä noudattava toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen asetusten vaatimukset sekä sen, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla on säädetty.

Lupamääräykset ja luparatkaisu huomioon ottaen toiminta ei aiheuta luvan myöntämisen esteenä olevaa terveyshaittaa, merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, maaperän, pohja- tai pintaveden pilaantumista, erityistä luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella. Tällä päätöksellä rajoitetusta toiminnasta ei myöskään aiheudu naapureille kohtuutonta rasitusta. Päästöjä ehkäisevien ja rajoittavien lupamääräysten asettamisessa on otettu huomioon toiminnan luonne, paikalliset ympäristöolosuhteet ja nykytila.

Lupamääräysten perustelut

1. ja 2. Huuhdonta-aika ja toiminnan laajuus on rajattu hakemuksen mukaisesti siten, että toiminta on toteutettavissa ympäristölle vähiten haittaa aiheuttaen.
3. Jyrkkäreunaiset kaivannot voivat olla vaaraksi liikuttaessa alueella esimerkiksi moottorikelkalla ja voivat aiheuttaa haittaa porotalouden harjoittamiselle, minkä estämiseksi on annettu määräys luiskien loiventamisesta, kaivantojen aitaamisesta tai muusta merkitsemisestä. Määräyksessä on kielletty merkinnän tekeminen lippusiimalla tai narulla porovahinkojen välttämiseksi.
4. Kiertovesiperiaatteen käytöllä vähennetään hienoaineksen kulkeutumista vesistöön. Annetuilla rajoituksilla varmistetaan, että kiertovesijärjestelmä toimii tehokkaasti ja riskit ympäristön pilaantumiseen ovat mahdollisimman pienet. Kiertoveden imeyttäminen maaperään vähentää kiintoainepäästöjä vesistöön.

Samentumista koskevalla määräyksellä rajoitetaan Iso-ojan veden samentumista aiheuttavia satunnaispäästöjä ja varmistetaan asianmukainen toiminta tilanteissa, joissa samentumista on aiheutunut tai sen riski on ilmeinen.

5. Kaivutoiminnan päästöistä merkittävä osa aiheutuu erilaisista hajapäästöistä, joiden rajoittamiseksi on annettu sade- ja valumavesien johtamista koskeva määräys. Eroosiohkkien alueiden sade- ja valumavesien johtamisella altaisiin varmistetaan, ettei toiminta-alueelta pääse runsassateisenakaan aikana haitallisessa määrin kiintoainetta vesistöön.
6. Biohajoavia hydraulikkaöljyjä valmistetaan kasviöljypohjaisista ja täysin synteettisistä öljyistä. Uusimpien biohajoavien öljyjen ominaisuudet vastaavat mineraaliöljypohjaisia tuotteita. Koneellisessa kullankaivussa

kaivinkone liikkuu vesialueen välittömässä läheisyydessä. Hydraulikkavuodon vaikutukset voivat siten kohdistua suoraan vesistöön tai muuhun alueeseen, josta vuodon talteenotto ei ole mahdollista. Biohajoavan öljyn käyttäminen kaivinkoneiden hydraulikkajärjestelmissä on koneellisessa kullankaivussa ympäristön pilaantumisen estämisen kannalta parasta käyttökelpoista tekniikkaa.

7. Polttoaineiden ja öljytuotteiden varastointimääräyksellä vähennetään maaperän ja ympäristön pilaantumisen riskejä. Määräyksessä on otettu huomioon palavien nesteiden haitallisuus ympäristölle, toiminnan sijainti ja alueen luonnon ominaispiirteet.
8. Ympäristöön jäävät jätteet aiheuttavat roskaantumista. Erityisesti vaaralliset jätteet aiheuttavat ympäristöön joutuessaan muun muassa maaperän pilaantumista. Jätteiden asianmukaisella käsittelyllä voidaan estää ympäristöhaitat.
9. Ilmoitusvelvollisuus häiriö- ja poikkeustilanteissa mahdollistaa toiminnan valvonnan.
10. Alueella on määrätty pidettäväksi riittävä määrä imeytysmateriaalia mahdollisen polttoneste- tai öljyvuodon seurauksena maaperään pääseen nesteen imeyttämiseksi.
- 11.–13. Tarkkailu- ja raportointimääräykset ovat tarpeen toiminnan ja sen vaikutusten tarkkailemiseksi. Toiminnan käyttöseurannalla vähennetään erilaisten poikkeustilanteiden ja niiden aiheuttaman ympäristön pilaantumisen riskiä.

Vesistö tarkkailulla seurataan toiminnan vaikutuksia ja se on perusteltua pyrkiä järjestämään yhteistarkkailuna, koska vesistöalueella on useita koneellista kullankaivua harjoittavia toimijoita. Vaikka toiminta-alue ei sijaitse Iso-ojan latvahaaraan välittömässä läheisyydessä, alueelta tulevat valumavedet kulkeutuvat lopulta latvahaaraan sekä edelleen Iso-ojaan ja Tankajokeen. Koneellisen kullankaivun edellyttämä pintamaan poisto ja muokkaus lisäävät aina kiintoaineksen erodoitumista ja kulkeutumista alapuoliseen vesistöön etenkin lumen sulamisaikaan ja runsassateisina aikoina. Näin ollen on perusteltua, että luvan saaja osallistuu alueella järjestettävään yhteistarkkailuun. Toiminnan sijainti ja suuruus voidaan ottaa huomioon tarkkailukustannusten jakoperusteissa.

14. Toiminnanharjoittajan yhteystietojen muutoksen, omistajan tai toiminnanharjoittajan vaihdoksen ja valvonnan kannalta toiminnan oleellisen muutoksen sekä toiminnan päättymisen ilmoittaminen on tarpeen valvonnan mahdollistamiseksi.
- 15.–17. Kaivukausien sekä toiminnan loppumisen jälkeisillä peittämis- ja maisemointitoimenpiteillä vähennetään hienoaineksen huuhtoutumista ja nopeutetaan alueen palautumista takaisin luonnontilaan. Pintamaiden hyödyntäminen maisemoinnissa nopeuttaa oleellisesti alueen kasvittumista. Ilmoitusvelvoite maisemoinnin valmistuttua on tarpeen valvonnan vuoksi ja maisemoinnin riittävyuden varmistamiseksi.

VASTAUS YKSILÖITYIHIN VAATIMUKSIIN

1.–3. Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen ja katalousviranomaisen sekä Lapin paliskunnan lausunnoissa esitetyt vaatimukset on otettu huomioon lupamääräyksistä ja niiden perusteista ilmenevästi.

4. Aluehallintovirasto on kappaleessa päätöksen täytäntöönpano ilmenevästi katsonut, ettei ympäristönsuojelulaissa ole säädettyä estettä myöntää lupaa koneellisen kullankaivun ja toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta. Luvan mukainen toiminta 4,5 hehtaarin suuruisella valtausalueella ei myöskään loukkaa Suomen perustuslain 17 §:n 3 momentissa säädettyä saamelaisten oikeutta ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan taikka kansalaisoikeuksia tai poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 27 artiklassa tarkoitettua vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeutta nauttia omasta kulttuuristaan.

Aluehallintovirasto on ottanut huomioon vaatimuksen riittävien lupamääräyksiä asettamisesta saamelaiskulttuurin ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen turvaamiseksi lupamääräyksistä ja niiden perusteista ilmenevästi.

5. Mahdollisesta valtausalueella olevien puiden poistamisesta sovitaan ennakkoon Metsähallituksen kanssa, jos puustoa on alueella tutkimustyön esteenä. Annettu ympäristölupapäätös koskee sen mukaista ja laajuista toimintaa ainoastaan valtauksella kaivosrekisterinumero 9127.

LUVAN VOIMASSAOLO

Päätöksen voimassaolo

Lupa on voimassa toistaiseksi.

Toiminnan jatkaminen 31.12.2015 jälkeen edellyttää, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (kaivosviranomaisen) myöntää kaivoslain 65 ja 180 §:ssä säädetyn oikeuden (kullanhuuhdontaluvan voimassaolon jatkaminen). Toiminta edellyttää lainvoimaista kullanhuhdontalupaa.

Tarvittaessa aluehallintovirasto voi ympäristönsuojelulain 58 ja 59 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä muuttaa tai valvontaviranomaisen aloitteesta peruuttaa luvan.

Lupamääräysten tarkistaminen

Luvan saajan on 31.12.2024 mennessä tehtävä aluehallintovirastolle lupamääräysten tarkistamista koskeva hakemus uhalla, että aluehallintovirasto voi määrätä luvan raukeamaan.

Hakemuksessa on esitettävä soveltuvin osin, mitä ympäristönsuojeluasetuksen 8–13 §:ssä säädetään. Hakemukseen on liitettävä asiantuntijan laatima yhteenvetoraportti valtausalueella harjoitettavan kullankaivutoiminnan ympäristövaikutuksista toiminnan vaikutusalueella.

Lupaa ankaramman asetuksen noudattaminen

Jos asetuksella annetaan tämän luvan määräyksiä ankarampia säännöksiä tai luvasta poikkeavia säännöksiä luvan voimassaolosta tai tarkistamisesta, asetusta on luvan estämättä noudatettava ympäristönsuojelulain 56 §:n nojalla.

PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Päätös on täytäntöönpanokelpoinen sen saatua lainvoiman.

Toiminnanaloittamislupa

Päätöksen mukainen toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa tätä lupapäätöstä noudattaen.

Muutoksenhakutuomioistuin voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Toiminnanaloittamisluvan perustelut

Täytäntöönpanomääräyksen epäämisestä aiheutuisi merkittävää taloudellista tappiota toiminnanharjoittajalle. Päätöksen täytäntöönpanoa muutoksenhausta huolimatta koskevan määräyksen antamiselle on edellä todetun mukaisesti olemassa ympäristönsuojelulain 101 §:n 1 momentin mukainen perusteltu syy eikä toiminnan aloittaminen tee muutoksenhakua hyödyttömäksi.

Tämän päätöksen mukaisesta toiminnasta ei ennalta arvioiden aiheudu palautumattomia muutoksia vesien tilaan, kalastolle tai muuta merkittävää ympäristön pilaantumista. Olot voidaan olennaisilta osin palauttaa nykytilan veroisiksi, mikäli lupa evätään tai sen määräyksiä muutetaan. Oikeus toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta voidaan näin ollen myöntää.

Vakuus toiminnanaloittamisluvan osalta ja sen arvioinnin perustelut

Luvan saajan on ennen lupapäätöksen mukaisen toiminnan aloittamista asetettava Lapin aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueelle 1 000 euron suuruinen vakuus ympäristön saattamiseksi ennalleen tai mahdollisten vahinkojen korvaamiseksi lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräysten muuttamisen varalta.

Vakuutta voi hakea palautettavaksi Lapin aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueelta lupapäätöksen saatua sellaisenaan lainvoiman tai lupapäätöksen kumoamisen tai muuttamisen edellyttämien ympäristön ennallistamistöiden valmistuttua.

Aluehallintovirasto arvioi, että asetettava vakuus on riittävä saattamaan ympäristö nykytilaa vastaavalle tasolle, mikäli lupa evätään tai sen lupamääräyksiä muutetaan.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Ympäristönsuojelulaki 41 §, 42 § 1 momentti, 43 § 1 ja 3 momentti, 45 § 1 momentti, 46 § 1 ja 3 momentti, 50 § 2 momentti, 52 § 1 ja 3 momentti, 55 § 2 momentti ja 101 § 1 momentti

Jätelaki (1072/1993) 4 § ja 6 §

Jätelaki 149 § 1 momentti

KÄSITTELYMAKSU

Ratkaisu

Lupa-asian käsittelymaksu on 2 740 euroa.

Lasku lähetetään Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta Joensuusta.

Perustelut

Maksun määräämisessä sovelletaan hakemuksen vireilletuloajankohtana voimassa ollutta maksuasetusta. Alla mainitun valtioneuvoston asetuksen (1572/2011) maksutaulukon mukainen koneellista kullankaivua koskevan ympäristölupa-asian käsittelymaksu on 2 740 euroa, kun kaivumäärä on enintään 1 000 m³/vuosi.

Oikeusohjeet

Valtioneuvoston asetus aluehallintoviraston maksuista vuosina 2012 ja 2013 (1572/2011)

Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastojen maksuista vuosina 2014 ja 2015 (1092/2013) 8 §

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Juhani Itkonen

Anni Paukkeri

Asian on ratkaissut ympäristöneuvos Juhani Itkonen ja esitellyt ympäristöylitarkastaja Anni Paukkeri.

Tiedustelut: asian esittelijä, puh. 0295 017 685 tai 0295 017 500.

APP/es

Liite

Valitusosoitus

Päätös

Hakija

Tiedoksi

Lapin ELY-keskus / Ympäristö ja luonnonvarat
Lapin ELY-keskus / Kalatalous
Sodankylän kunta
Sodankylän kunta / Ympäristönsuojeluviranomainen
Lapin paliskunta
Metsähallitus / Lapin luontopalvelut
Saamelaiskäräjät
Tukes / Kaivosviranomainen
Suomen ympäristökeskus

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muuttosta **Vaasan hallinto-oikeudelta**. Valituskirjelmä on toimitettava liitteineen Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon.

Valitusoikeus Valituksia päätöksen johdosta voivat esittää ne, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, ELY-keskukset, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja muut yleistä etua valvovat viranomaiset.

Valitusaika Valitusaika päättyy **11.4.2014**, jolloin valituksen on viimeistään oltava perillä Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa.

Valituksen sisältö Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava

- aluehallintoviraston päätös, johon haetaan muutosta
- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite, puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi)
- miltä kohdin aluehallintoviraston päätökseen haetaan muutosta
- mitä muutoksia aluehallintoviraston päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiolla tai sähköpostilla)

Valituksen liitteet Valituskirjelmään on liitettävä

- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta
- jäljennös valituskirjelmästä (jos valituskirjelmä toimitetaan postitse)

Valituksen toimittaminen Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon

Valituskirjelmä on toimitettava Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon. Valituskirjelmän on oltava perillä **määräajan viimeisenä päivänä** ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanotto-laitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston yhteystiedot

käyntiosoite:	Linnankatu 1–3
postiosoite:	PL 293, 90101 Oulu
puhelin:	vaihde 0295 017 500
telekopio:	08 - 3140 110
sähköposti:	kirjaamo.pohjois@avi.fi
aukioloaika:	klo 8–16.15

Oikeudenkäyntimaksu Valittajalta peritään asian käsittelystä Vaasan hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 97 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.